En Brevvexling,

meddeelt

af

J. Levin.

Trykt som Manuskript for Studenterforeningens Medlemmer.

Kjøbenhavn.

Trykt i Thieles Bogtrykkeri.

1850.

Efter at jeg gjentagne Gange her i Foreningen, navnlig i improviserede Soldetaler, har railleret med Langsaanden ved vort Universitet, er jeg i disse Dage bleven krævet til Ansvar herfor af Hr. C. Ploug, der har opfordret mig til at begrunde mine Ytringer med factiske Oplysninger, og helst med authentiske Documenter. En saadan Opfordring, i hvor ny den end er i vor Kreds, kan dog have sin Gavnlighed; thi hvis Ordet er frit hos os som intetsteds, da er det godt at vi en enkelt Gang faae en Mindelse om, at vor Tale dog er een Magt undergiven — Sandheden, og at hvert Ord der undslipper os kan indvarsles for dens Dom. Men ogsaa i en anden Henseende er Opfordringen paa sit rette Sted netop i vor Kreds, thi hvis Menneskefrygt, Coterihensyn, snæverhjertet Omfindtlighed, og de andre det store Samfunds ødelæggende Dæmoner ere i vort ungdomsfriske lille Samfund huusvilde, da kan Opfordringen ogsaa bedst hos os skee Fyldest, og den nødvendige Forklaring sikkert regne paa at møde en fuldkommen aandsfri, rolig og objectiv Opfatning. Jeg imødekommer derfor herved saa meget desto redebonnere Hr. Plougs Opfordring, skjøndt den tvinger mig til i Stedet for en almindeligere Fremstilling af vort Universitetsliv at fremlægge en enkelt Forhandling, hvori jeg selv maa optræde.

Den Forhandling, jeg af et desto værre ikke ringe Forraad vælger at meddele, er ført med Professorerne Abrahams, Clausen, Christian Thorning Engelstoft, Krieger, og N. M. Petersen. Disse fem Navne høre iblandt de bedst renommerede ved vort Universitet, og betegne Professorer af tre forskjellige Faculteter, af forskjellige Aldere, af forskjellige Livsudviklinger og Aandsretninger; de maae saaledes, efter mit Skjøn, være velskikkede til at danne en Repræsentation for Professorstanden. Jeg maa derhos fremhæve, at der ikke bestaaer, eller i al Fald ikke dengang den følgende Forhandling begyndte bestod noget uvenligt Forhold mellem nogen af disse Mænd og mig. Thi DHrr. Engelstoft og Krieger vare mig fuldkommen fremmede; med Minister Clausen har jeg kun havt meget faa Berøringer, og har altid mødt en stille Venlighed og en human Imødekommen (jeg eier endog et Brev af ham fra 14de Mai 1848, hvori jeg hædres med den varmeste, desto værre kun altfor rigelige litteraire Berømmelse); og Prof. Abrahams har i mine tidligste Studenterdage ladet mig nyde

rundelig godt af den imodekommende Velvillie og venlige Forsorg, der har sikret ham saa mangen en Students Hengivenhed for hele Livet. — Imod Prof. **Petersen** havde jeg rigtignok lige for nærværende Forhandling begyndte skrevet et Par Artikler*), hvori jeg opponerede imod hans Klager over det danske Sprogs Undergang og bekjæmpede hans Forslag til at danne et nyt, for Norden fælleds Sprog; men jeg antog, og antager endnu, at disse Artikler ikke have vakt Mandens Omfindtlighed. For det Følgendes Skyld hidsætter jeg de to Hovedpunkter i hine Artikler:

"— — Det er denne høie Begeistring for Forgangenheden, saa stærkt fremtrædende i alle Petersens Skrifter, det er denne daglige Færden i Oldtidens dunkle Rige, der har givet den høitbegavede Grandsker det kloge Blik paa de sammensunkne Mindesmærker, der har lært ham at tale med de forstummede Vidner om Fortidens Bedrift, der giver hans Sprog denne gribende Skjønhed, naar han, hensunken i stille Betragtning af svundne Forhold, nu og da udbryder i veemodige Klager over at Herligheden er gaaet under. Men det er ogsaa denne eiendommelige Retning hos Forfatteren, der ofte berøver ham Øiet for de sildigere Udviklinger, og lader hans humane Bestræbelser for at erkjende alle Tiders Bevægelser forgjeves trætte sig i at opfatte og vurdere de nyere Tilstande. Og saa frugtbare, oplysende og belærende alle Petersens sproglige Undersøgelser ere saalænge de dvæle ved den nordiske Oldtid lige ind i det femtende Aarhundrede, eller naar de i sildigere Perioder eftervise de sidste, halvt udslettede Levninger af hine Tiders sproglige Bevægelser, saa usikre og ofte ligefrem urigtige ere hans Skildringer af Sprogets senere Udviklinger, saa utilfredsstillende er hans Opfattelse og Vurdering af det nuværende Danske, saa ufrugtbare ere hans Betragtninger over det danske Sprogs forestaaende Skjebne, fordi det Alt tilhobe foder paa en Betragtningsmaade af Sproget der ikke er historisk, fordi det bygger fort paa lingvistiske Standpunkter der ikke have Gyldighed, og fordi det forfølger eensidige Abstraktioner til deres yderligste Consequentser."

"— — Men til denne Eiendommelighed i Forfatterens Anskuelse træder nu strax en anden Omstændighed der end mere indvikler Gangen i hans Undersøgelse. Thi alt for ofte, og næsten med hvert nyt Skrift mere omgribende, lader Forfatteren de stærke Bølgeslag af et dybt grebet Hjerte strømme over i Undersøgelsen, hvorved den videnskabelige Ligevægt gaaer tabt. Denne det utilfredsstillede Sinds bløde Veemod over Tingenes Gang, der blander sin Kritik ind i Betragtningen af de stedfundne Udviklinger, denne elegiske Længsel og urolige Higen, der anlægger Betragtningen af Tingenes forestaaende Udviklinger efter Ønsker om hvad der maatte skee, alt dette kommer i Forfatterens prunkløse Sprog ofte til Orde med poetisk Skjønhed, og fremfor alt med individuel Sandhed og Alvor; men Videnskabens iiskolde Erkjendelse af Virksomhedernes Love forstyrres af Følelsens varme Tilskyndelser, Iagttagelsens standfaste Blik paa de umærkeligt fremskridende Udviklinger forsvinder i den bløde Gyngen af skiftende Stemninger. — —"

---

*) "Nogle Betragtninger over dansk Sprog og dansk Retskrivning", i Nordisk Litteraturtidende for November og December 1846, siden udgivet i en særskilt Piece.

Vi skride nu til selve Forhandlingen.

I.

Efter at jeg i Foraaret 1845 havde overtaget Udgivelsen af Vedels fordanskede Saxo for Samfundet til den danske Litteraturs Fremme, geraadede jeg snart i Uenighed med Samfundets Bestyrelse, og frasagde mig tilsidst Arbeidet, hvoraf første Levering var udgivet, indeholdende de første 15 Ark af den vedelske Text. — Bestyrelsen indsatte Secretair A. E. Boye til min Eftermand, men aftraadte selv paa Generalforsamlingen kort efter, og de fem foran nævnte Professorer valgtes til Samfundets Bestyrelse. I August 1846 udkom anden Levering af Vedel, besørget af Hr. Boye med Understøttelse af hans Søn, og indeholdende de tilbagestaaende 21 Ark af Texten, men i en saa slet Form, at det hele Værk derved gjordes til Maculatur. Det kunde maaskee synes, som om dette Udfald af Sagen maatte være mig en Satisfaction: nu kunde jo hele Verden see hvad Mand jeg var, og hvad det havde at betyde naar jeg ikke var med ved Udgivelsen af et dansk Sprogmonument! Men for min Betragtning stillede Sagen sig anderledes. Hvad A. E. Boye er som Litterator og Udgiver, vide alle Sagkyndige tilstrækkeligt af hans Udgaver af Holberg, Wessel, Storm. At nu den aftraadte Bestyrelse netop havde valgt denne Mand til Udgiver, beviste Intet om min Uundværlighed, hvis der overhovedet kunde være nogen Tale herom. Men jeg havde oprindelig søgt at vække Publicums Interesse for en ny Udgave af Vedel i varmt skrevne Artikler, der endog vare vandrede over i norske og svenske Journaler; jeg havde ved mine Anpriisninger af dette litteraire Foretagende foranlediget, at Masser af Medlemmer vare styrtede ind i Litteratursamfundet for at blive Eiere af den kostelige Bog; jeg havde siden selv overtaget Arbeidet — og var midt deri gaaet min Vei uden at tænke paa, hvem der skulde fortsætte og fuldføre Værket. Jeg havde talt de store Ord om den skyldige Pietet mod Vedel, om det litteraire Æreminde Nationen her skulde reise ham — og nu havde jeg selv glemt Vedel over den aftraadte Bestyrelses Chicaner, og nu var Æremindet forvandlet til en Skamstøtte, og paa dens Fod skulde mit Navn staae indgravet ved Siden

af A. E. Boyes! Disse Betragtninger forfulgte mig igjennem et halvt Aar, indtil jeg omsider besluttede at bringe Sagen et lille Offer, og gjøre et Forsøg paa at redde Vedels Krønike. Jeg vilde tilbyde den nye Bestyrelse — de fem nævnte Professorer — min Hjælp til i al Stilhed at faae Hr. Boyes Arbeide saavidt muligt rettet. Jeg holdt mig forud forvisset, at Bestyrelsen med begge Hænder vilde gribe et Tilbud, hvorved ikke blot Litteratursamfundets største og betydeligste Skrift fik en nogenlunde tækkelig Skikkelse, men ogsaa Selskabet undgik den nye Scandale som en Critik over Skriftet tidligt eller sildigt maatte fremkalde. Jeg henvendte mig da personligt til den nye Bestyrelses Formand, Prof. Abrahams, og efter hans Opfordring til Prof. Krieger, hvilke begge besvarede mine Forestillinger med imodekommende Artighed; Hr. Krieger opfordrede mig derhos til at gjøre Bestyrelsen et skriftligt Tilbud*). Saaledes fremstod følgende skriftlige Forhandlinger:

Litr. A.

Da jeg maa antage, at Litteratur-Samfundets Udgave af And. S. Vedels danske Krønike endnu ikke er fuldfærdig, tillader jeg mig herved for den samlede Bestyrelse at gjentage, hvad jeg tidligere har insinueret for de Herrer Professorer Abrahams og Krieger:

at jeg — for det Tilfælde, at Bestyrelsen er tilbøielig til, om det behøves, endnu i Tide at raade Bod paa Mangler og Urigtigheder ved den nye Udgave**) — tilbyder mig at indlevere til Bestyrelsen en Recension af den foreliggende nye Text, og, naar denne min Recension maatte befindes grundet, at gaae til Haande ved Textens Forbedring, enten ved umiddelbart at overtage Redactionen af de Blade der blive at omtrykke, og af en Liste over Tillægsrettelser, eller ord at understøtte en hvilkensomhelst Philolog af den madvigske Skole, som Bestyrelsen maatte vælge, med de Oplysninger, jeg kan give.

Kbhvn den 3die Marts 1847.

ærbødigst

J. Levin.

Til
Bestyrelsen i Samfundet for den
danske Litteraturs Fremme.

---

*) Denne private Forhandling med DHrr. Abrahams og Krieger har jeg maattet omtale her fordi den strax nedenfor paaberaabes, i mit første Brev til Bestyrelsen. Paa samme Maade vil jeg i det Følgende oftere komme til at anføre mundtlige og private Samtaler med en enkelt Bestyrer, fordi det Samme omtales i efterfølgende Aktstykker.

**) Hvor der i dette og de følgende Optryk findes udmærket Tryk, ere Ordene i Originalerne fremhævede ved Understregning.

Litr. B.

I Anledning af Deres Velbheds Skrivelse af 3die d. M., hvori De tilbyder at indlevere til Bestyrelsen i Samfundet for den danske Litteraturs Fremme en Recension af den nye Text af Vedels Saxo, skulde jeg ikke undlade at melde: at ovennævnte Bestyrelse med Fornøielse vil modtage den tilbudte Recension, hvilken den, paa Grund af Omstændighederne, ønsker sig snarest muligt tilstillet.

Kjøbenhavn d. 9de Marts 1847.

Paa Bestyrelsens Vegne

Abrahams.

S. T.
Hr. Cand. J. Levin.

Litr. C.

Kjøbenhavn den 21de April 1847.

Til
den høitærede Bestyrelse
i Samfundet for den danske Litteraturs Fremme.

Idet jeg giver mig den Ære at fremsende vedliggende Bemærkninger over "Vedels Saxo, Anden Levering", maa jeg bede den høitærede Bestyrelse undskylde, at jeg, trængt af Arbeider der ikke taalte Opsættelse, først saa seent, og i saa flygtig og ufuldkommen Form, opfylder mit givne Løfte.

Hvis den høitærede Bestyrelse nu maatte komme til at dele min Overbeviisning, at den udgivne Anden Levering ikke kan blive uforandret uden paa en ømfindtlig Maade at angribe det endnu unge Samfunds litterære Credit, uden at skuffe Kongens i en rundelig Understøttelse for Dagen lagte Interesse for Værket, uden at træde Anders Sørensen Vedels litterære Minde for nær: vil endnu meget kunne reddes, og det uden stor Anstrængelse eller Bekostning.

Først og fremmest maatte naturligviis en fuldstændig Collation af Udgaverne tilveiebringes. Et godt Stykke heraf besidder jeg fra tidligere Tid, hvilket staaer til Bestyrelsens Tjeneste. Dernæst maatte et Antal af de uheldigste Sider omtrykkes. Hvis disse vælges med Omhu, vil der allerede med Omtrykningen af 32 Sider eller to Ark kunne gjøres meget til Textens Purification. Resten af Feilene, og de nye Læsemaader der nodvendigen maae indskydes, kunde da anbringes under Titel af "Trykfeil og Rettelser" paa Bagsiden af det manglende Trykblad, der naturligviis under ingen Omstændigheder kan undværes ved et typographisk Facsimile.

Hvis nu den høitærede Bestyrelse beslutter sig til en saadan Restitution, skal jeg efter Evne gaae en hvilkensomhelst habil Philolog af Madvigs Skole, der maatte vælges, til Haande med Oplysninger og Anviisning. Navnlig skal jeg yde ham al fornøden Assistence til Udarbeidelsen af et Glossarium, der kan give Udgaven noget videnskabeligt Værd.

Maaskee jeg ogsaa ved at overlevere ham min vedelske Commentar, der nu er bleven Maculatur, kan sætte ham i Stand til at levere en lille Afhandling paa f. Ex. et Ark, med almindelige critiske Oplysninger til den vedelske Text, eller en Belysning af Forholdet imellem Saxos Original og Vedels Oversættelse, eller et andet af de Punkter, Prof. Wegener har ønsket oplyst.

ærbødigst

J. Levin.

Litr. C. c.

Nogle Bidrag til en Critik

af

"Vedels Saxo, Udg. af Samf. til den D. Litt. Fremme. Anden Levering"

(ved J. Levin).

De følgende Bemærkninger ere Resultatet af en temmelig noiagtig Gjennemlæsning af hele det foreliggende Hefte, paa meget faa Blade nær, som jeg kan have oversprunget, fordi jeg i Begyndelsen har bladet frem og tilbage. Under Gjennemlæsningen har jeg havt Opmærksomheden henvendt paa Sprogformen og den stilistiske Rigtighed, og hvor et Sted i disse Henseender har stødt mig, jevnligt efterseet de tidligere Udgaver, dog meest editio princeps af 1575. Derimod har jeg, for nærværende Undersøgelses Oiemed, agtet det for en overflødig Møie at foretage formelige Collationer med de tvende tidligere Texter (af 1575 og 1610), eller fortløbende Jevnførelser med Saxos latinske Original, en Fremgangsmaade der vilde have været fornøden for at begrunde en fuldstændig og afgjort sikker Dom over det foreliggende Hefte.

Men de Modificationer, som min Anskuelse og de følgende Bemærkninger saaledes endnu kunde modtage, vilde i hvert Tilfælde kun nedsætte det foreliggende Arbeide dybere. Jeg kan ved at collationere med Udgaven af 1575 finde endeel flere vilkaarlige Forandringer i Navne og Relationer, der ikke berettiges om de end alle leverede det Rigtigere (ifølge vor nuværende historiske Kundskab); jeg kan sagtens i Udgaven af 1610, som den nærværende Anden Levering aldeles negligerer, finde en heel Mængde Læsemaader der burde have været optagne; jeg kan i den latinske Saxo, særdeles i den af Vedel brugte pedersenske Text, ofte finde Veiledning til at forstaae og at behandle Vedels Fordanskning — men i ingen af disse Kilder vil der let kunne findes noget til Recommendation for den foreliggende nye Udgave, hvilket det Følgende vil gjøre endnu mere indlysende.

Den første Fordring, man har at gjøre til nærværende Anden Levering, er denne, at den i Methode og Plan holder sig saa tæt sluttet som muligt op til første Levering, at ikke det hele betydningsfulde og kostbare Foretagende ved Skiftet af Udgiver aldeles skal være ødelagt. Den anden Fordring er denne, at Arbeidet er udført, om ikke med Indsigt og Kyndighed, dog i al Fald med Flid og Nøiagtighed. Begge Fordringer har den nye Udgiver skriftlig forpligtet sig til, hvorom en Skrivelse til den forrige Bestyrelse giver Oplysning.

Hvorvidt nu disse Fordringer ere fyldestgjorte, fremgaaer af følgende Omstændigheder:

I. Længe før det første Blad Mspt til den foreliggende Levering afgaves paa Officinet havde jeg i en Artikel i "Fædrelandet" (den 27de Januar 1846) omstændeligen paaviist, hvorledes første Levering af Vedel heelt igjennem paa det strengeste havde paaagtet Udgaven af 1610, og i mangfoldige Tilfælde fulgt dennes bedre Læsemaader, der for en overveiende stor Deel hidrøre fra Vedel selv. Men den foreliggende anden Levering har ikke paa et eneste Sted benyttet Udgaven af 1610 og aldeles ikke paaagtet eller collationeret denne for Textens Critik uundværlige Kilde. Jeg har saaledes ved ganske flygtigt at sammenholde tiende Bog (tretten Blade) fundet, foruden en Masse Smaaeting, følgende corrumperede Steder i den nye Udgave, mechanisk optagne fra Udgaven 1575, skjøndt de kunde være rettede efter Udgaven 1610, hvis Udgiveren selv ikke indsaae Feilene:

S. 213 L. 43 **rygte**, skal være Imperfect af rycke, altsaa **ryckte**, som findes i Udg. 1610.
— 214 — 35 **forsage**. Saaledes retter den nye Udgave aldeles utilfredsstillende, endog for Meningen, Ordet **forsagede** i Udg. 1575, der ikke er andet end en Trykfeil for: **forsage det**, som Udg. 1610 ogsaa har rettet det.
— 218 — 17 **hoylofflige**, et udansk Ord, er blevet staaende. I Udg. 1610 findes Trykfeilen rettet, thi det er ikke andet end — høilovlig!
— 220 — 8 De finge **selff**. Det sidste Ord er en Trykfeil, som ogsaa findes rettet i Udg. 1610.
— 233 — 24 **sin** Glaffuind, udansk. Rettet i Udg. 1610 til **sit**.
— 234 — 10 icke **vel** begiffuer sig, udansk og uforstaaeligt paa Vedels Tid. Udg. 1610 har rettet Trykfeilen, thi her skal læses: **vil** begiffue sig.

Ved saaledes heelt igjennem at ignorere Udg. 1610 ophæver den foreliggende Levering ethvert critisk Sammenhæng med første Levering og bliver uden alt Værd, da den i mangfoldige Tilfælde beholder corrumperede Steder, Anakoluther osv., som Autor selv i Udg. 1610 har rettet eller ladet rette.

II. En anden og vistnok lidet anbefalelig Afvigelse fra den første Leverings Fremgangsmaade er Rettelserne af de historiske Facta eller Navne. Anden Levering har for disse Rettelser ofte valgt en selsom Form, der kortest oplyses af et Par Exempler. Saaledes:

S. 207 L. 13 Gorm hin Gamle [**II**]. Ligeledes i Margen
— 256 — 12 Vlff Gallissøns [G a l l i c i e r s].
— 266 Slægttavlen. Kong Knud (V a l d e m a r).

Og saaledes, for ikke uden Nødvendighed at opdynge Exempler, i fjortende Bog i Marginerne de de vendiske Tog givne dobbelte Løbenummere, nemlig det ene efter Vedels Beregning, og det andet — i Parenthes — efter Udgiverens Calcule; altsaa:

S. 463 Kong Waldemars sertende [15de] Tog
og saaledes frembeles: syttende [16de] Tog, attende [17de] Tog osv. osv.

I i n g e n mig bekjendt Textrecension har man hidtil ladet Texten jevnlig sige to modsatte Ting paa een Gang, det Rigtige indklamret i Parenthestegn, det Urigtige sat som den egentlige Læsemaade!

III. Men undertiden har den Anden Levering valgt den almindelige Fremgangsmaade, at borttage det Urigtige og i dets Sted indskyde det Rigtige, og disse Steder fortjene her at anføres for at undersøge Realiteten. Paa et Par Bagateller nær indskrænke mine Optegnelser sig til følgende:

a. S. 239 i Marginen. Knud den **haardis** forandret til Knud den **storis**.
b. — 295 L. 18 er en heel Passus udskaaret, hvori en Fredsbetingelse anførtes, at Kong Valdemars Søn strax skulde have Jarle-Titel i Norge, og denne Udeladelse er saaledes foretaget, at det i den Anden Levering bliver Faderen der faaer Arveret til Norge, medens det hos Vedel er Sønnen.
c. — 412 — 4 f. n. **Sverige**, rettet til **Norge**.
d. — 428 Randglose **Sex** skib, rettet til **ni**,
e. og atter saaledes i det Almind. Register under Bogst. T.
f. — 445 L. 12 f. n. ind **i** Byen, rettet til: ind **til** Byen.
g. — 467 L. 10 f. n. **Steffns** Klint, rettet til: **Moens** Klint. Ligeledes i Marginen.
h. Bag i det Alm. Reg. under Bogst. S. findes i Vedels Udgave: "Steffns Klint, S. 467", men dette u d e l a d e r den foreliggende Text.

Jeg skylder her at indskyde den Bemærkning, at Texten formodentlig paa en heel Deel flere Steder er undergaaet saadanne factiske Forandringer, hvilke jeg, af Mangel paa Collation, har overseet.

Men alle disse Rettelser, medens deres Form ikke foranlediger nogen Anke, saaledes som under forrige Rubrik, maae tilvisse i Henseende til Realiteten begrunde den haardeste Dadel. Det er aldeles ucritisk, og efter min Erfaring uden Mage i nogen Litteratur, stiltiende at lægge en Forfatter andre Udsagn i Munden end han selv har fremført, og tildeels paa den meest emphatiske Maade — f. Ex. ved at gjentage et Udsagn paa flere Steder — har erklæret at ville udsige. Dersom en saadan Vilkaarlighed havde været Brug ved Udgivelsen af Kilderne til Danmarks Historie, dersom Chr. Pedersen saaledes i al Taushed hist og her havde omskrevet Saxo efter sit Hoved, eller Stephanius Svend Aagesen, eller Vedel Adam Bremensis o. s. fr., hvorledes vilde det den Dag idag have seet ud med Kilderne til Danmarks Historie, og med den historiske Videnskab! Dersom det er Ret og Pligt, saaledes at forandre Vedels Text, hvorfor da gjøre det paa saa faa Steder, og ikke paa utallige andre, hvor Allens Haandbog giver Anviisning paa Forandringer?

Men Vedels fordanskede Saxo er overhovedet ingen historisk Kilde, og har aldrig været det. Skriftet udgives ikke til Bedste for vore Historikere, men som Sprogmonument. Hvilket selsomt Indfald da, hist og her at ville forbedre det historiske Materiale i Skriftet!

Og hvilken Vilkaarlighed! Den voldsomme Text=Litur S. 295, der reent forandrer Vedels Relation, forhindrer ikke, at den vedelske Relation S. 453 gjentages omstændeligen, og uforandret af Udgiveren, saa at Vedel nu fortæller een og samme Begivenhed paa to hinanden aldeles modsigende Maader, uden at nogen Læser (der ikke netop skulde falde paa at collationere) aner hvorfra denne Modsigelse kommer! — S. 412 er Vedels "Sverige" rettet til "Norge"; men Saxo har her (Müllers Udg. S. 792) Svetiam, altsaa skal Vedel oversætte Svetia ved Norge! Og paa utallige Steder hvor Vedel misforstaaer Saxo, eller afviger aldeles med Urette fra ham, gjøres der ingen Forandringer!

IV. Men endnu een Omstændighed ved det foreliggende Hefte maa særskilt omtales. Dette er — Correcturlæsningen. Hvorledes det i denne Henseende er beskaffent med Udgaven, vil jeg oplyse med følgende Classer af Trykfeil:

A. Saaledes have heelt igjennem de modterneste Orthographier i den meest brogede Vrimmel indsneget sig i den antike Text, f. Ex.

tænke for tencke	og for oc eller och
være for vere	skion for skøn
deres for deris	med for met
indbyrdes for indbyrdis	Kirke for Kircke

osv. osv.

Endeel af disse Orthographier forekomme vel hver for sig ikkun enkeltviis, men andre desto hyppigere. Jeg har saaledes optegnet:

med for met S. 218 tre Gange, 222, 224, 240, 241, 249 osv.

I andre Tilfælde, hvor Orthographien i Vedels Periode ikke har været saa afgjort, synes det foreliggende Hefte at ville skabe en konstig Conformitet, som dog snart igjen opgives, f. Ex.:

siste, moderniseret til sidste, f. Ex.	S. 211 to Gange.
igen — — — igien, —	— 216,
men den antike Form beholdt	— 241.
Norbager, gjort til Norbagger	— 220,
men Formen beholdt	— 241.

Hyppigt gjøres Substantivers smaae Forbogstaver til store, men ogsaa det Omvendte skeer, f. Ex. "konge" gjøres meget hyppigt (men ingenlunde altid) til Konge osv, men

S. 289 L. 11 f. n. gjøres Greffue til greffue.

— 227 — 4 gjøres Haab til haab osv.

To Ord sammenskrives ofte efter vor Tids Brug, f. Ex. S. 261 L. 12 derfaare pro der faare, men ogsaa det Omvendte skeer,. f. Ex. S. 282 L. 13 offuer giffue, hos Vedel: offuergiffue.

I en Mængde Tilfælde er Vedels Orthographi gjort mere antik, f. Ex.

S. 224 L. 13 f. n. speidere gjort til speydere.

— 319 — 1 f. n. seier — — seir

— 370 — 3 f. n. sagt — — sagd

— 495 — 15 f. n. hafft — — haffd, men S. 497 L. 9 hafft.

B. Ofte er det vanskeligt at sige, om Udgiveren ikke med frit Forsæt retter antike Former som formeentlige Trykfeil, f. Ex.

S. 215 L. 30 findst forandret til fiendst

— 216 — 6 f. n. Christlige forandret til Christelige

— 226 Randglose metfølg — — metfølge

— 227 L. 14 f. n. Vropæl — — Vopæl

— 231 — 15 f. n. en (Forbund) — — et

— 233 — 9 f. n. Ordet "er" tilføiet (ikke i Klammer) uden Grund

— 236 Stamtavlen. Eygod forandret til Eyegod

— 269 L. 14 formaa — — formaar

Og som i dette første Hundrede, saaledes i de følgende fire Hundreder af Sider.

C. I Interpunktionen er der heelt igjennem det besynderligste Virvar, hvis Aarsag jeg aldeles ikke veed at forklare, uden som en uendelig Mængde af Trykfeil. Vedels Interpunktion følges aldeles ikke; moderne Regler synes aldeles ikke at være gjort gjeldende. I en Deel Tilfælde er den anvendte Interpunktion forvildende.

D. En stor Masse Trykfeil forekommer endnu, der hverken høre ind under nogen af de her opstillede Classer, eller paa anden Maade lade sig rubricere, fordi de nemlig ere isolerede. Som Exempler paa mere eller mindre relevante Ting kan endnu anføres:

S. 210 Slægtregistret, Nordien, skal være Normandien.

— 290, 291, have de uforstaaelige Paginatal: CCLXC, CCLXCI

— 505 De sidste tre Linier meningsløse formedelst Trykfeil

— 527 L. 1 ninger, skal være ningerne

— 531 — 25 drage, — — draget

I Kongelisten: Den 80de Konge kaldes Knud IV, skal være VI

I det Alm. Reg., under Bogst D. "Danske Konger kaldis Skiold duner", læs Skioldunger

I det Alm. Reg., under Bogst. S. "Sterckodders mandlige (masculinæ) Gierninger", læs mandelige (fortes)

Trykbladet, bagest i Bogen, er glemt.

Hvis der i ovenstaaende, under allehaande Afbrydelser nedskrevne Linier er indløbet Skrivfeil, vil jeg af de under Textens Gjennemlæsning gjorte Optegnelser let kunne berigtige dem.

Hvis jeg hist og her imod min Villie har gjort en med Forsæt optaget Læsemaade til en Trykfeil, eller omvendt betragtet en blot Trykfeil som en med velberaad Hu adopteret Læsemaade: bedes en saadan Feiltagelse overseet, og Op-

mærksomheden henvendt paa den egentlige Qvæstion, om nemlig Læsemaaden, — hvad enten tilfældig eller forsætlig — i og for sig er rigtig.

Hvis Udgiveren i et eller andet Punkt skulde finde enten Argumentationen eller Citationen at være utilstrækkelig, forbeholder jeg mig at tilføie yderligere Supplementer *).

Kjøbenhavn d. 21 April 1847.

Til
den høitærede Bestyrelse i Samfundet for
den danske Litteraturs Fremme.

Litr. D.

I Anledning af Deres Velbheds Skrivelse af 21de April d. A., med vedlagte Bilag, skulde jeg ikke undlade at tilkjendegive: at Bestyrelsen i de fra Deres Velbheds Side fremkomne Bemærkninger ikke finder Grund til at træffe nogen Foranstaltning til Revision af den af Hr. Boye besørgede Deel af Vedels Saxo.

Bestyrelsen maa tillige opfordre Deres Velbhed til at erklære, om De ønsker nogen Rettelse i den af Dem besørgede Deel af Udgaven vedføiet paa en Liste, der vil slutte Værket.

Kjøbenhavn d. 10de Junii 1847.

ærbødig
Abrahams.

S. T.
Herr Cand. J. Levin.

Vi standse her et Dieblik. Professorerne vare komne til det Resultat, at der maatte indgaaes paa den ene Deel af mit Forslag, Rettelsen af Hr. Boyes Feil paa en Liste bag i Bogen, men den anden Deel af Forslaget, Omtrykningen af de værste Blade, havde de forkastet, ligesom man ikke heller vilde lade Hr. Boyes Arbeide gjennemgaae af nogen Trediemand *). Men saadan stilles ikke Sagen i Professorernes Svar; med en uhyre Klogt dreies Tingen saaledes, at min Critik tilbagevises som utilfredsstillende og ikke beviisende hvad den skulde, medens Listen med Rettelser gjøres til en Bestemmelse der ikke var fremgaaet af min Critik; og for at fjerne denne Liste end mere fra min Skrivelse, opfordres min Velbyrdighed til at indkomme med mine Skjødesløsheds- og Uvidenheds-Feil for min Deel af Texten, ligesom Hr. Boye skal levere sine for sin Deel! Bestyrelsen, der "med Fornøielse vilde modtage den af mig tilbudte Recension" (see

---

*) De fremhævede Linier, der ikke var understregede i Originalen, ere her udmærkede for de Læseres Skyld der maatte finde det for trættende at gjennemlæse hele denne Critik.

*) Altsaa Hr. Boye skulde selv finde og rette de Feil, han af Ukyndighed havde begaaet? Det synes næsten som om Professorerne have antaget, at mine Bemærkninger leverede den fuldstændige eller dog den saagodtsom fuldstændige Fortegnelse paa Feil, hvilke jeg blot af Underfundighed havde udgivet for enkelte Exempler!

Litr. B ovenfor), nød nu den indbildte Fornøielse at have den fuldstændige Liste, i al Fald over de vigtigste af Bogens Feil, men den nød sin Fornøielse i Løn, og jeg faaer Skam til Tak for min Uleilighed. Som en umyndig Skoledreng afvises jeg for min Recension, hvoraf Bestyrelsen dog vil componere sin Rettelses-Liste, man takker mig ikke for min Uleilighed eller gode Villie, man underretter mig ikke, hvorvidt det af mig stillede Vilkaar, at Hr. Boye skulde see mine Bemærkninger, er fyldestgjort, meget mindre meddeles mig Hr. Boyes Indvendinger, hvorpaa jeg havde forbeholdt mig at give mit Tilsvar. — Jeg beder nu mine Læsere besvare mig eet Spørgsmaal. Sæt at denne Critik over Boyes Vedel var indsendt, ikke af Cand. philosophiæ J. Levin, men f. Ex. af en Hr. Contorchef og Justitsraad J. Levin, der ellers ikke var bekjendt for at have studeret Dansk: vilde DHrr. Professorers Svar ikke være blevet lidt høfligere, vilde man ikke have takket Velbaarenheden for hans Uleilighed og gode Villie, vilde man ikke have slaaet lidt af paa den myndige Tone, hvori her dømmes og fordømmes — uden alle Argumenter — i et Fag, der i al Fald er de fire af disse fem Herrer Professorer aldeles fremmedt, medens det for mig er mit Livs Opgave?

Efter det Svar jeg havde faaet af Bestyrelsen følte jeg intet Kald til et Øieblik længere at fortsætte Forhandlingerne med den, og jeg lod Brevet ubesvaret. Jeg har aldrig indsendt den forlangte Liste, og overhovedet aldrig, saavidt jeg mindes, igjen skrevet til denne Bestyrelse. Heller ikke mundtlig agtede jeg at ytre mig for nogen af disse fem Herrer, ene med Undtagelse af Formanden, Prof. Abrahams. — Prof. Clausen havde i sin hele lange Bestyrelsestid kun skjenket Samfundets Forhandlinger en meget ringe Deeltagelse, og jeg antog ham for at være uden Deel i nærværende Sag*); de tre andre Herrer vare mig personligen uvedkommende.

---

*) Det hører naturligviis med til den faktiske Beretning at meddele de Anskuelser hvorefter jeg har handlet. — Men naar jeg her ikke lægger noget Dølgsmaal paa, at jeg antog og antager Prof. Clausen for udeeltagende eller udeelagtig i Forhandlingerne, Prof. Abrahams for overstemt eller vaklende, og Prof. Petersen for ikke selvstændigt handlende: kunde hermed hele denne Piece synes at tabe sin Beviiskraft om Professor-Tonen i Almindelighed, da de Forhandlinger, jeg meddeler, af mig selv dog nærmest tilregnes tvende enkelte Mænd — for min Betragtning stiller Sagen sig imidlertid netop omvendt, og just derfor have mange af mine Erfaringer om vort Universitetsliv været mig saa bitre, fordi jeg altid har maattet see Handlinger, som jeg høiligen maatte dadle, beseglede ogsaa af saadanne Navne, som jeg ønskede at turde ære ubetinget, og fordi jeg, lige over for det collegiale Mørke der overslører alle disse Forhold, altid har maattet blive staaende ved denne ene Betragtning, hvorfor dog i ethvert større eller mindre Samfund af disse bestaltede Videnskabsmænd det Gode hos de Enkelte ikke skal være stærkt nok til at overvinde det Onde hos de Flere.

Men da jeg nu besøgte Prof. Abrahams, og ligefrem sagde ham min Mening om den mig vederfarne Behandling, fremtog Professoren et skrevet Foliohefte og viste mig hans Udkast til et Svar paa min Critik, og neden under dette den af Bestyrelsen vedtagne Concept. Jeg nødes til her at meddele dette Factum, der ikke forekommer i Akterne, for at vise, at det ovenfor meddeelte Aktstykke Litr. D ikke er en Expedition af Formanden, ikke en Concept af en Enkeltmand, men et af samtlige de Herrer Professorer conciperet, voteret, vedtaget Svar i Stedet for Prof. Abrahams's, maaskee for høflige, maaskee for naive Udkast.

Men endnu een Ting meddeelte Prof. Abrahams mig, hvorom tildeels de følgende Aktstykker dreie sig. Prof. Petersen havde af den øvrige Bestyrelse modtaget en Opfordring til at afgive en skriftlig Anticritik over min Critik, og han havde indleveret en saadan Betænkning, der fordømte min Critik. Jeg modtog denne Oplysning med Forbauselse, men tillige med Smerte. At en saa drømmende, i den gyldne Oldtids Betragtning melancholsk hensunken, af Legemssvaghed og aandelig Uro betagen Natur, som Petersens, kunde have ondt nok at begaae sig imellem "practiske" Mænd som f. Ex. dHrr. Engelstoft og Krieger, kunde jeg let nok begribe, og der hører i Sandhed ikke megen Klogt til at løbe af med denne ofte uklare, ofte usikre Lærde. Men eet Skjold har dog det ideale Menneske altid imod Trivialitetens verdslige Klogskab, Følelsen, alle ædlere Naturers umiddelbare, usvigelige Dommer mellem Ondt og Godt, den hemmelige Advarer der i det afgjørende Øieblik tilintetgjør alle Omgivelsens smaaelige Rænker. Hvor kunde dog Prof. Petersen lade sig forlede til at afgive denne Anticritik? Jeg havde jo for ganske kort siden offentligen opponeret imod hans hele lingvistiske Standpunkt, hvor kunde Petersen nu give sig til at fordømme, ikke mit Standpunkt, men de enkelte Sætninger jeg fra dette mit Standpunkt gjør gjeldende? Jeg havde aabnet en Polemik med Petersen, men han havde hyllet sig i Professorkaaben og tiet stille; og nu, kun et Par Maaneder derefter, lader Professoren sig overtale til at agere min hemmelige Dommer, til at skrive en Critik, der ikke skal meddeles mig, der end ikke skal nævnes for mig i Communicationen om min indsendte Critiks Fordømmelse! Prof. Petersen har før han fik Professortitelen ofte nok prøvet, hvad det vil sige at staae udenfor Lauget, og hans Ømfindtlighed har gjort ham denne Stilling smerteligere end de fleste Andre, ja faa Aar i Forveien, og netop i dette samme Litteratursamfund, havde han været taget i ægte professorlig Behandling i Anledning af Udgivelsen af hans gammelnordiske Geographies anden Deel, der senere aldrig er udkommen: nu da han selv ganske nylig er bleven Priviligeret, nu da han knap to Aar har

været Professor, og endnu kortere Tid i dette Samfunds Bestyrelse, nu gjør han det selv ikke et Haar bedre!

Men Prof. Abrahams sagde mig blot, at Bestyrelsen havde formaaet Prof. Petersen at indgive en Betænkning over min Critik, paa hvilken Betænkning Bestyrelsen havde baseret sit Svar. Først meget længe efter erfoer jeg, at Petersen ikke blot har overtaget sig at levere en "privat" Forkastelsesdom over min Critik, men at han endog selv af al Magt har holdt paa at hans Dom maatte være og blive en Hemmelighed. Thi han har indleveret en Betænkning i Folio-Format under Form af en privat og confidentiel Tilskrift til Bestyrelsens Formand, og han har i Betænkningen udtrykkelig forbeholdt sig, at denne hans Critik under ingen Omstændighed maa meddeles til Andre — det vil da sige: til mig!

Jeg indskyder her strax den Oplysning, at den petersenske Anticritik endnu den Dag i Dag (den 23de Januar) forefindes i Litteratursamfundets Archiv*), og jeg maa for det Følgendes Skyld bede Læseren lægge vel Mærke til denne Omstændighed.

Der har ved vore Sold været holdt saa mangen en begeistret Tale om Videnskabernes Lys; men der gives ogsaa et Videnskabernes Mørke, hvor man let kan resikere, uforvarendes at faae sig et blaat Øie uden ret at vide hvordan. Dog jeg ønsker ikke at fordybe mig i Betragtninger. Den opmærksommere Læser samle de her meddeelte Oplysninger, og anstille selv sine Betragtninger!

---

*) Naar jeg herom maa henvise Læseren til Samfundets nuværende Formand, Hr. Prof., Dr. Lange, skeer dette med den Overbeviisning, at Professoren, om han end ved Anticritikens ovenomtalte Reservation maatte ansee sig uberettiget til skriftligt og officielt at bevidne Factum, dog i al Fald mundtligt og confidentielt vil yde Sandheden den skyldige Tribut.

II.

Allerede bildte jeg mig ind at have ved min Taushed endt denne hele Forhandling, da jeg omtrent tre Uger herefter traf sammen med Prof. Krieger og havde en privat Samtale med ham, hvoraf jeg her meddeler hvad der forekommer nedenfor i Akterne. — Professoren kunde aldeles ikke indsee hvad der i nærværende Sag kunde være at lægge Bestyrelsen til Last, eller hvad Ret den vel skulde have savnet til sin brugte Fremgangsmaade, naar den havde erhvervet sig en saa vægtig Authoritets skriftlige Erklæring som Prof. Petersens. Men da jeg nu forklarede Hr. Krieger Sagen fra mit Synspunkt, gjorde han mig følgende Forslag: jeg skulde undergive min Critik en ny Dommers Kjendelse, og lade Professoren selv vælge den nye Dommer. Hvis da min Critik kjendtes ved Magt, da vilde Professoren tage sig af Vedel, og give mig Anledning til at rectificere mine Anskuelser om Professorer. Da jeg indgik herpaa, valgte Hr. Krieger (med en ret god Takt) en ikke professoreret Mand, Hr. Bibliothekar Thorsen, der hører til Professorens Venner. Hr. Krieger betingede sig derhos at faae Hr. Thorsens Erklæring senest ottende Dagen derefter (Søndagen d. 11. Juli), da der til Mandagen d. 12te var berammet Møde i Litteratursamfundets Bestyrelse. Med et hjerteligt Haandtryk skiltes den unge Professor fra den gamle Studiosus; jeg gik directe op til Hr. Thorsen.

Hr. Thorsen fandtes strax villig til at undersøge min Critik, samt til inden otte Dage at levere mig sin Erklæring, nedskreven, som jeg forlangte det, paa selve min Gjenpart af min tidtnævnte Critik. Derimod forbeholdt han sig at stile sin Erklæring privat til mig, og ikke til Prof. Krieger, da han ikke kjendte Prof. Petersens Critik, og paa ingen Maade vilde indblandes i Forhandlingerne med Bestyrelsen. Søndag Morgen fik jeg min Gjenpart tilbage fra Hr. Thorsen, med følgende Erklæring:

Litr. E.

Efter Deres Anmodning, gode Levin! har jeg gjennemset denne Deres Opsats, og giver Dem med Fornöjelse mine Tanker derom kortelig tilkjende — og for Nemheds Skyld på selve dette Blad,

ihvorvel det har en Tilskrift på Foden.*) **At Udg. 1610** ikke er brugt, om der end af en varsom Hånd deraf kunde udbringes adskilligt brugeligt (som dog burde göres kjendeligt ved et eller andet lille Tegn) er altså et Prinsip og for så vidt rigtigt. **Forandringerne i det faktiske**, om man indlader sig derpå i enkelte ligesom nødtvungne Tilfælde, ere dog vel ikke mange og i alt Fald lette at angive, — faktisk har det vel nemlig gjort sig gældende, at det er nærmest Sprogets Tarv, man har haft for Öje ved at bestemme den ny Udgave. Men derfor er det også mer end ubehageligt, at det ikke blot har manglet på fast Grundsætning ved denne, men at også nogen Vilkårlighed og Skødesløshed ej er holdt borte just ved **Behandlingen af det sproglige.**

Jeg mener herved både det grammatiske og ortografiske. Naturligvis er hint det vigtigste (den "Klasse", som De opfører under B, bedrøver mig virkelig) dog er dette også vigtigt. Ej blot er det stundum vanskeligt at trække Linien derimellem, det hører aldeles til den gamle Dragts Uforstyrrethed. Det følger af sig selv, at jeg antager, at de opførte "Klasser" have i Bogen et ikke lidet större Omfang, og at det anførte kun er Eksempler. Dette har jeg ikke selv kunnet undersøge, men henholder mig til Deres Opgivelse. — Det vil derfor, navnlig med Hensyn til strængere Brug i sproglig Henseende, være og blive en Fejl ved den ny Udgave, om den skulde (hvilket jeg dog ikke tror) betragtes som sluttet, uden at nogle Blade anvendtes på disse forskjellige Angivelser.

Kbh. d. 11. Juli 1847.

Deres

P. G. Thorsen.

Jeg fandt mig ikke meget opbygget ved denne Erklæring. Hr. Thorsen er en venlig, mild Natur, meget fredkjær og varsom; han elsker Sandheden i al Oprigtighed og Inderlighed, men seer dog helst at den gjør sig gjeldende i Mindelighed og optræder i al Stilfærdighed og Skaansomhed. Dette kan Sandheden naturligviis ikke altid, fordi der ogsaa er noget til i Verden der hedder Usandheden, som den skal bekjæmpe. Jeg for min Deel havde aldrig faaet min Pen til at skrive: "at Udgaven 1610 ikke er brugt" — hvilket er urigtigt — "er altsaa et Princip, og for saa vidt rigtigt." Jeg vilde ikke have undskyldt Hr. Boyes factiske Rettelser med det Argument, at det kan gjøres om igjen paa en Liste bag i Bogen. Men især var jeg utilfreds med Slutningen af Erklæringen. Hr. Thorsen forlangte nogle Blade med Rettelser, men da mine Exempler, naar alt Raisonnement borttoges, ikke paa Tryk kunde udgjøre nogle Blade (helst af det vedelske Format), skulde vel hermed i en fiin og varsom Form

*) Der stod nemlig paa Foden af min Gjenpart: Til den høitærede Bestyrelse i Samf. osv.

være antydet, at Hr. Boyes Arbeide maatte underkastes en omstændelig Revision, hvortil den forangaaende Bemærkning i Erklæringen slutter sig, at Hr. Thorsen nemlig maa antage de af mig opgivne Feil for blotte Exempler. Men jeg havde ønsket, at Hr. Thorsen havde udtalt sin fulde Mening skarpt og bestemt. Nu kunde Prof. Krieger jo — hvis han vilde — svare: "en Liste med Rettelser, ja ganske rigtigt, det har vi ogsaa sagt, altsaa Thorsen vil netop det samme som vi." — Dog herved var nu intet at gjøre. Jeg sendte øieblikkeligen Erklæringen til Prof. Krieger.

Men der hengik et Par Uger uden at jeg hørte noget fra Professoren, og tilfældigviis erfoer jeg, at Hr. Krieger var taget ud paa Landet, nogle Mile fra Hovedstaden, for der at tilbringe Sommerferien. Jeg faldt da strax paa den Tanke, at mit Brev maatte være forkommet, thi jeg havde Aaret forud havt det Uheld med den forrige Bestyrelse, at vigtige Breve af mig, naar jeg paaberaabte mig dem, slet ikke vare til. Jeg skrev derfor følgende Brev, hvilket jeg gjennem en paalidelig Haand (en høiere Officier) fik besorget ud til Professor Krieger:

Litr. F.

Den 4de d. M. har jeg truffet den Aftale med Dem, Hr. Professor, at Bibliothekar Thorsen skulde bedømme min af Bestyrelsen i Litteratursamfundet tilbageviste Betænkning over Anden Levering af Vedel, og at denne af Dem valgte Dommers Erklæring skulde være bestemmende for Dem. Herefter har jeg den 11te d. M. oversendt Dem Hr. Thorsens Erklæring med min Opvarter, der i Deres Fraværelse modtog det Tilsagn af en ung Dame, at mit Brev endnu samme Dag sikkert skulde blive leveret hendes Broder.

Men i dette Øieblik erfarer jeg, at De, Hr. Professor, har forladt Hovedstaden for først efter nogle Ugers Forløb at komme tilbage, og jeg maa nu dog antage, at Brevet ved et eller andet Uheld ikke er kommet Dem i Hænde.

Da jeg nu ikke tør tvivle om, at De, Hr. Professor, veed at vurdere Betydningen af det vedelske Foretagende, der jo staaer og falder med den optrykte Texts paalidelige Rigtighed, eller dens ved Skjødesløshed og Forvanskninger tilintetgjorte Brugbarhed: tager jeg ikke i Betænkning, herved at bede Dem have den Godhed at underrette mig om De har modtaget mit Brev af 11te d. M. med Hr. Thorsens Erklæring, samt i modsat Tilfælde at oplyse mig om det med nærværende Sag har saa megen Hast, at jeg umiddelbart maa skrive *) til Hr. Thorsen for at fremskaffe en ny Erklæring, eller det hermed kan beroe til hans Tilbagekomst i Midten af næste Maaned.

Kjøbenhavn d. 26de Juli 1847.

Deres ærbødigste Tjener
J. Levin.
Magstræde N. 30, 1ste Sal.

Velb. Herr Prof. Krieger.

*) Hr. Thorsen var i Sommerferien reist til Jylland.

Men heller ikke dette Brev fik jeg besvaret. Da nu fem Uger vare gaaede bort, da Prof. Krieger var vendt tilbage til Hovedstaden, og jeg endnu stedse ingen Meddelelse fik: da mærkede jeg endelig hvad Klokken var slaaet, og jeg tænkte nu kun paa at redde min eneste Gjenpart af min ulykkelige Critik, hvilken jeg havde sendt Prof. Krieger tilligemed Hr. Thorsens Paategning. Jeg henvendte mig da til en Ven af Prof. Krieger og beklagede mig for ham over Udeblivelsen af hiin Gjenpart, der maaskee tilsidst kunde gaae Professoren reent af Minde. Det hjalp. Min Gjenpart kom strax, og i Convoluten følgende Linier:

Litr. G.

Kbhvn 17. Aug. 1847.

Høistærede Herr Levin!

Jeg har meddeelt mine Colleger i Bestyrelsen Thorsens Paategning. Man har fundet, at Thortsens let henkastede, Meget forudsættende, men ikke selvstændigt undersøgende og oplysende Ytringer ikke kunde berettige eller forpligte Bestyrelsen til noget Skridt mod Udgiveren.

Deres

ærb. forb.

A. F. Krieger.

S. T.

Hr. Cand. J. Lewin.

See nu var den hele Sag let at forstaae! Hr. Krieger havde snart forvundet Indtrykket af sin Samtale med mig, og ottende Dagen efter Mødet med mig bringer han Hr. Thorsens Brev i Bestyrelsen, uden Hr. Thorsens, uden mit Vidende — formodentlig for dog at gjøre noget ved en Sag, han eengang af egen Drift havde paataget sig. Hvad Ret Professoren tillagde sig til at meddele Bestyrelsen den Erklæring som han privatim og til sin personlige Forvisning havde ønsket af Hr. Thorsen, den Erklæring som Hr. Thorsen til Overflod havde givet Form af en privat Meddelelse til mig — hvorledes Professoren har forklaret for sine Colleger, at Hr. Thorsen, der dengang i det mindste var een af dem (Prof. Abrahams) ubekjendt, her optræder som en Autoritet, ikke for sin Ven Hr. Krieger, der selv havde æsket hans Dom, men for den hele Professor-Bestyrelse, der neppe ønskede Belæring af en simpel Candidat: disse og alle lignende Spørgsmaal maa jeg lade ubesvarede, thi jeg har aldrig siden talt med Prof. Krieger.

Men nu Bestyrelsen! En privat Billet mellem to Bestyrelsen uvedkommende Mænd, en Billet ikke indsendt til Bestyrelsen, men af et Medlem taget op af Lommen og efter Oplæsningen igjen puttet ned i Lommen, en saadan Billet tager Bestyrelsen ad acta, censurerer den,

og udfærdiger Characteerseddel over den! Og hvilken selsom Censur! DHrr. Professorer domme Hr. Thorsens Ytringer at være for let henkastede osv., men naar hans Ytringer ikke have været tilstrækkeligt motiverede for Professorerne, hvad kan han derfor? Stakkels Thorsen! han har jo ikke tænkt paa, ikke anet, ikke villet, at hans Ytringer skulde forelægges disse Herrer, hans Ytringer ere jo saa confidenticlt formede, at et Professor-Collegium, der gjør sig saa meget til af sit Mesterskab i Formvæsenet, dog endeligen maa kunne see det! — Men mit af Hr. Thorsen understøttede Ønske om Vedels Revision ved en ny Udgiver eragtes dernæst for en fjendtlig Forholdsregel mod Hr. Boye. Hvorledes dette? I Stedet for offentlig at critisere Hr. A. E. Boyes Arbeide i et Blad og saaledes dybt at beskjæmme Manden for al Verden, indsender jeg min Critik til ham og Bestyrelsen, for saaledes (til Bedste for Vedel) at bevirke hans Tilbagetræden, under saadan Form som han og Bestyrelsen maatte enes om — og denne Fremgangsmaade gjøres nu til et fjendtligt Skridt mod Hr. Boye, til et Skridt af saa mislig Natur, at Bestyrelsen, i ethisk Uvillie, holder Rettens og Pligtens Skjold op imod mig! Udi den liden Kjøbsted Hafnia, og helst i Videnskabens privilegerede Laug, er det hele litteraire Væsen sunken ind under Personlighedens Kategori. Videnskabelig Begeistring, helst hos et gammelt Menneske der er kommet til Skjels Aar og Alder, er altid noget saare fordægtigt; Critik, helst hos en simpel Student, er aabenbar blot "Krakileri" — og i nærværende Tilfælde ligge "Motiverne" saa nær: den carnaliøske Student Levin har et Horn i Siden paa Boye, fordi han har overtaget Vedel, eller fordi....., eller fordi.....*), og see, derfor vil han — i al Stilhed hjælpe ham tilrette med hans Makværk! — Men naar DHrr. Professorer ikke ansaae sig "berettigede eller forpligtede til noget Skridt imod Udgiveren": hvorfor have de ikke strax fra Begyndelsen sagt dette? Havde jeg ikke i min Forespørgsel (Litr. A.) klart og bestemt udtalt, hvilke "Skridt imod Udgiveren" jeg i mit Hjertes Ondskab pønsede paa? Hvorfor svarede DHrr. Professorer mig dog dengang saa indbydende, at de "med Fornøielse" modtog mit Tilbud, hvorfor skyndede de saa ivrigt paa mig, at jeg "snarest muligt"

*) Skade, at jeg ikke kjender Hr. A. E. Boye — jeg har, mig vitterligt, aldrig seet Manden! Men dengang jeg saaledes var fuld af Ondskab imod Hr. Boye, dengang havde jeg alt i nogen Tid været i et Dagblads Gjeld for en Anmeldelse af Hr. Boyes og P. L. Møllers Udgaver af Wessel — og siden den Tid har jeg været idelig anmodet, næsten overhængt, om en Critik af Liebenbergs Holberg, hvor det atter vilde gaae ud over Hr. Boye for hans Udgave. Jeg har det hele Materiale til begge Anmeldelser liggende fuldfærdigt, og har dog ikke indleveret Anmeldelserne! — Ogsaa min her omhandlede Critik af Boyes Vedel, som Bestyrelsen forkastede, havde jeg jo kunnet publicere i de forløbne tvende Aar!

skulde indsende Recensionen (Litr. B.)! Hvorfor, da de nu havde faaet den (Litr. C. og C. c.), gaae den lange Omvei med at faae en hemmelig Forkastelsesdom af Petersen, i Stedet for at svare mig, at de ingen Ret, ingen Forpligtelse havde til at indgaae paa min Critik! Hvorfor uleiliger Prof. Krieger siden Hr. Thorsen til ingen Nytte — han og de andre Herrer Professorer mangle jo i nærværende Sag Berettigelsen og Forpligtelsen!

— Jeg har aldrig besvaret Prof. Kriegers Brev, hverken mundtligt eller skriftligt, og saaledes ende Forhandlingerne her. Men endnu kommer et lille Efterspil, der ikke er lidet belærende.

III.

Nemlig i flere Aar har jeg med stor Iver arbeidet paa en Efterligning af et ældre Værk i den danske Litteratur, den velmeriterede Sprogmester paa Anholdt, Tydske Jochums berømmelige Historia sui temporis. Engang naar jeg selv for længe siden er vandret bort og mit Navn er glemt, skal Verden faae en Beskrivelse af en oprigtig videnskabelig Begeistrings Undergang i Kampen mod Smaaelighed og fornemt Pjalteri, en Beskrivelse af min Tids indre litteraire Forhold, af Livet bag Coulisserne i en Periode af vor Litteratur. Hvor meget eller lidet Værd man end vil tillægge mine andre Manuscripter, mine Memoirer skulle neppe savne Interesse, Belæring eller gavnlig Indflydelse. Men i hiint Skrift er det fremfor Alt Opgaven at levere authentiske Documenter, og da jeg nu havde læst Hr. Prof. Kriegers Brev, og tænkt lidt derover, faldt det mig ind, at denne hele Brevverling meget vel egnede sig til at indlemmes i mit Værk, og at det var nødvendigt at erhverve Prof. Petersens Critik — jeg vidste dengang endnu ikke, hvad jeg ovenfor har meddeelt, at denne Critik var "privat." Jeg henvendte mig derfor den følgende Dag til Formanden, Prof. Abrahams, med Begjering om en Afskrift af den petersenske Critik, idet jeg anførte, at jeg tidligere ikke havde villet fremkomme med en saadan Begjering, fordi jeg havde fundet det urigtigt af Bestyrelsen, at den ikke af sig selv havde meddeelt mig Critiken, og fordi en saadan Begjering dengang, da Sagen endnu ikke var afsluttet, maaskee kunde synes indiscret. Nu maatte hiin Critik efter min Formening ansees for et Archivdocument, hvortil ethvert af Litteratursamfundets Medlemmer havde Adgang, og denne Adgang gjorde jeg gjeldende for mig. Paa dette Raisonnement kunde Formanden imidlertid ikke indgaae, men maatte henvise mig til Prof. Petersen, der dog, efter Formandens Formodning, neppe vilde have noget at indvende imod min Begjerings Opfyldelse. Herved fremkom følgende tvende Breve:

Litr. H.

Under 21de April har jeg til Bestyrelsen i Samfundet for den d. L. Fr. indsendt en Betænkning over Anden Levering af Vedel, hvorpaa jeg under 10de Juni har faaet et tilbagevisende Svar. Dette Svar er, efter hvad jeg siden privat

har erfaret hos to af Deres Colleger, for en Deel baseret paa en af Dem, Hr. Professor, afgivet Erklæring, der skal totalt fordømme min indsendte Betænkning.

Da Deres Erklæring umuligt kan have andet end et blot og bart videnskabeligt Indhold, tør jeg vel herved, uden at træde Discretionen for nær, anmode Dem, Hr. Professor, om at maatte faae en Afskrift af den at see, for deraf at lære lingvistiske og critiske Anskuelser at kjende, som jeg, skjøndt jeg vel tør kalde mig bevandret i Deres Værker, forgjeves har trættet mig med at gjette.

Den 18de August 1847.

Med Høiagtelse

ærbødigst

J. Levin

S. T.
Herr. Prof. Petersen.

Litr. I.

Kbh. d. 23. august 1847.

S. T. Hr. Cand. J. Levin.

I Deres skrivelse af 18de d. (som jeg dog først nylig har modtaget) har De önsket at erholde en afskrift af den betænkning, som jeg formentlig skal have afgivet som medlem af bestyrelsen i samfundet til den danske literaturs fremme i anledning af Deres bemærkninger om anden levering af Vedels Saxo; men alle en bestyrelses foreløbige forhandlinger foregå naturligvis kun i bestyrelsen selv, og ere alle andre uvedkommende. De ytrer i samme anledning, at De af to af bestyrelsens medlemmer har erfaret, at bestyrelsens svar til Dem skal for en del være baseret på min erklæring, der skal totalt fordömme Deres indsendte betænkning. Heri må formentlig være meget urigtigt; thi jeg kan ikke tro, at nogen af mine colleger skulle have meddelt andre, hvad der foregår i bestyrelsens indre; heller ikke, at noget skulde være baceret *) på min erklæring, da jeg må antage, at alle bestyrelsens medlemmer kunne fælde en selvstændig dom om samfundets anliggender; og aldeles urigtigt er det, at jeg skulde totalt have fordömt Deres betænkning, thi jeg har vel afgivet min meningsytring, ligesom de andre medlemmer af bestyrelsen, og i den oplyst adskilligt urigtigt i Deres bemærkninger, såsom at **en** glavind skulde være udansk, men jeg anså og anser det for utvivlsomt, at der i anden levering (eller aftryk) af Vedels Saxo findes en hel mængde bogstavfejl, måske også andre; den revision, som i så henseende måtte finde sted, formener jeg imidlertid bör foretages af udgiveren, der selv må stå almenheden til ansvar for det af ham udførte værk.

ærb.

N. M. Petersen

---

*) Jeg har ikke anseet mig berettiget at foretage Rettelser i noget af de her meddeelte Breve, og maa derfor bemærke, at Skrivemaaderne i nærværende Brev: **Candidat, august, literatur, thi, skulle, colleger, revision** m. fl., tilhøre Originalen.

Denne Skrivelse taler meget djervt og med stærk Professor-myndighed; men Enhver der blot een Gang har talt med Prof. Petersen veed, at hans hele Væsen er intet mindre end djervt og myndigt, at det er en stille, næsten spagfærdig Mand. Denne Skrivelse levner ikke Sandheden Magt for to Skilling, men en lang Række af Afhandlinger og Skrifter viser Prof. Petersen som en sandhedskjærlig Mand. Jeg paastaaer derfor om dette Brev, at om end Haanden er N. M. Petersens, er Røsten dog Professorernes. Aabenbart har Petersen været i en Klemme, hvoraf han ikke selv har vidst at udrede sig. Hans hemmelige Critik maatte nu engang paa ingen Maade læses af mig, men Professorerne, der havde røbet Hemmeligheden, vare Colleger, hvem der ikke maatte gives noget Dementi. Jeg formoder derfor (Læseren afgjøre, med hvad Sandsynlighed), at Petersen i sin Forlegenhed har raadført sig med en Collega, i Litteratur-samfundets Bestyrelse eller udenfor samme, og at han af denne Collega har faaet Mettes Raad: "Svar ham som en Professor-Helt, tael i den høie Stiil." Dette er nu en blot Formodning, men selv om man juridice beviste mig, at Brevet er affattet af N. M. Petersen uden nogen Dødeligs Vidende, vilde jeg dog paastaae, at Brevet ikke er affattet af N. M. Petersen, men af en kjøbenhavnsk Universitetsprofessor. Ikke N. M. Petersen har affattet dette Brev, ikke den stille Grandsker, der levede de mange Aar her i Kjøbenhavn overseet, tilsidesat af Videnskabens privilegerede Matadorer, udelukket fra ethvert videnskabeligt Samfund der er helliget nordisk Historie og nordisk Sprog, udelukket fra den danske Presse, hvis Bomforpagtere, de kjære Boghandlere, han i sin Fattigdom kun sjeldent formaaede at kjøbe til at forlægge en af hans Bøger, ikke denne af Lidelser tidligt bøiede Lærde, der vandrer saa stille, næsten saa sky paa Livets og Videnskabens afsides Stier, ikke han har skrevet dette Brev, thi han er i sin Raadvildhed, i sin Betuttethed, løbet sin Vei, og har overladt en Professor at svare mig, maaskee den theologiske Professor C. T. Engelstoft, maaskee Professoren i de nordiske Sprog N. M. Petersen, maaskee, maaskee, maaskee. Lad os da nu see lidt mere i det Enkelte, hvorledes en Professor skriver til en Candidatus philosophiæ.

Brevet lærer mig saaledes først, at en skriftligt affattet Critik over en Afhandling af en Cand. philosophiæ er den critiserede Autor "uvedkommende", og kan ikke meddeles denne, naar Critiken er fremkommen i en Comitee af Professorer, thi da regnes Critiken, endog nok saa længe efter Sagens Afgjørelse, til "de foreløbige Forhandlinger", der "foregaae i Bestyrelsens Indre." Hvad vi altsaa have oplevet i det borgerlige Liv med danske Cancelli, det see vi her overført i det videnskabelige Liv, at nemlig et Professorcollegium unddrager sine videnskabelige Handlinger, sine skriftlige

Critiker, fra den videnskabelige Domstol ved at udgive Critikerne for administrative Handlinger der tilhøre Collegiets Indre.

Man lærer endvidere, at naar en Candid. philosophiæ for en Professor paaberaaber sig to af hans Collegers Meddelelser, da kan Professoren, hvis han ikke billiger sine Collegers Aabenhjertighed, uden videre give den philosophiske Candidat et Dementi, og sige til Studenten: dette kan jeg ikke troe at mine Colleger have sagt, medens han siger i sit Hjerte: dette have mine Colleger rigtignok sagt. Og ved en saadan Leilighed gjør man ikke mere Væsen af Logiken end af den faetiske Sandhed. Brevet siger: "Jeg kan ikke troe, at mine Colleger skulde have meddeelt Andre hvad der foregaaer i Bestyrelsens Indre" — hvorledes have da Andre alligevel faaet det at vide? Her er jo ingen Fuldmægtige, Copiister, Volontenrer i denne Bestyrelse — overhovedet ingen Anden end Bestyrelsen selv, Hr. Professor Petersen og hans Colleger!

Vi komme nu til en Langsartikel: "Alle Bestyrelsens Medlemmer kunne fælde en selvstændig Dom om Samfundets Anliggender" — ja, naar Bestyrelsen bestaaer af Professorer, og "Anliggenderne" ere indsendte af en Student; thi dette vil Brevet dog vel ikke sige, at f. E. jeg, om jeg var i Bestyrelsen, kunde være Dommer over Proff. Engelstofts eller Kriegers theologiske og juridiske Afhandlinger, saaledes som de kunne være det over mine lingvistiske Critiker? Men er det ogsaa ganske vist, at Professorer altid kunne have en saa selvstændig Dom over Studenters Arbeider? Hvad om en Student sendte et Professorcollegium en Afhandling om Chinesisk? dog — Chinesere er der vel nok af blandt Professoribus!

Den næste Sætning i Brevet er den drøieste. Prof. Petersen havde indleveret en — endnu tilstedeværende — skriftlig Critik over mig, hvorefter hans Colleger mundtlig voterede deres Svar til mig. Dette udtrykkes nu i Brevet saaledes: "Jeg (Prof. Petersen) har afgivet min Meningsytring **ligesom** de andre Medlemmer af Bestyrelsen."

Resten af Brevet er mindre mærkværdig. Naar saaledes min Critiks Slethed skal bevises ved blotte Exempler, ja ved det eneste, at jeg har kaldet **en** Glavind (for: **et** Glavind) udansk, saa er det stor Skade, at denne Brevets Udsættelse er reent bagvendt, og at det ikke er virkelig Feiltagelse af mig, hvilken jeg da kunde indrømme, for derefter at spørge om min hele Critik falder med en saadan lille Feiltagelse af mig. — Naar Brevet kalder Hr. Boyes critiske Feiltagelser "Bogstavfeil", saa er denne Benævnelse kun Mønsteret til en Kjeldermand, hvorefter man kan gjøre tusinde. F. Ex. hvad Forskjel er der mellem Prof. Petersen og Prof. Pedersen? Svar: et Bogstav. Hvad er Differentsen mellem to og ti? Svar: et Bogstav. — Og naar Brevet endelig erklærer, at Revisionen af den vedelske

Text vedkommer ene Hr. Boye, ikke Bestyrelsen, maa jeg kun beklage, at dette Svar ikke gaves mig for fem Maaneder siden, da jeg herom gjorde min Forespørgsel (ovenfor Litr. A.), og at dette Svar — ikke gaves Bestyrelsen af Prof. Petersen, da han anmodedes om at skrive sin hemmelige Afhandling om den vedelske Revision, den Revision, som nu siges ene at vedkomme Udgiveren, Hr. Boye!

Jeg har aldrig, mundtligt eller skriftligt, besvaret det her belyste Brev, ikke heller nogensinde faaet Petersens hemmelige Critik at see, og jeg veed saaledes kun dette, at det har været min Ulykke, at jeg havde anseet Ordet Glavind for at være af Intetkjøn. Blot nu denne min Mening ikke bliver afgjørende for min Fremtid, der da let turde blive mørkere end jeg selv har forestillet mig, thi endnu holder jeg fast ved den Tro, at det paa Dansk hedder et Glavind, ikke en.

Kort Tid efter at denne Forhandling var endeligen sluttet, indleverede Hr. A. E. Boye det resterende Glossarium til Vedel, hvilket af Bestyrelsen blev totalt forkastet — jeg veed ikke om jeg har nogen Skyld i, at Bestyrelsen ansaae sig berettiget og forpligtet til dette Skridt imod Udgiveren. — Vedel er siden overgivet til en tredie Udgiver, Hr. Student Secher, om hvem jeg ikke veed mere at sige, end hvad Prof. Abrahams meddeelte Generalforsamlingen, at Bestyrelsen nemlig har valgt denne unge Mand efter Prof. Petersens særdeles varme Anbefaling, og at den nye Udgiver tør gjøre sig Haab om Petersens Bistand. — Hvad der nu bliver af Listen over Feilene i Vedels Text, hvilken Bestyrelsen neppe ved sin Bortgang har bragt i Stand, og hvis Besørgelse maaskee nu tilfalder Hr. Secher eller Prof. Petersen: herom veed jeg intet med Sikkerhed at meddele. — — — Saadan Ende tog det med A. S. Vedels fordanskede Krønike!!

Jeg har her efterkommet Hr. Plougs Opfordring, og jeg har den Formodning, at Hr. Ploug, at alle mine Læsere ville her finde noget Mere, noget ganske Andet beviist end jeg nogensinde ved mine Ytringer kan have paataget mig Ansvaret for; og som jeg ingensinde i nogen Soldetale har nævnet eller sigtet til nogen enkelt Professor (ene med Undtagelse af Prof. F. C. Petersen, hvis Navn fra Regentsen er bleven halv appellativisk), saaledes spørger jeg frit alle mine Læsere, om de af alt hvad jeg om Professorstanden har talt ved vore Sold, i Alvor eller i Spøg, have dannet sig nogen

Forestilling om at jeg havde endog blot saadanne Erfaringer, som de mig her aftvungne Meddelelser lægge for Dagen.

Men naar jeg her forud erklærer, at jeg ikke ønsker at modtage nogen ny Opfordring, saaledes formet som den jeg i disse Blade har skullet gjøre Fyldest, er det paa ingen Maade min Mening, hermed at ville antyde, at Belysningen af vort Universitetsliv for Lærernes Vedkommende ikke skulde høre hjemme i vor Kreds. Det er tvertimod min bestemte Overbeviisning, at Undersøgelsen af denne Gjenstand netop maa interessere os fremfor alle Andre, og at en saadan Undersøgelse, retteligen anlagt og udført, maa kunne stifte uberegneligt Gavn i alle Retninger. — Der er især tre Punkter, hvorfra Belysningen falder over Professorerne, idet de nemlig betragtes enten som Docenter, med Manuductions-Uvæsenet slyngende sig i yppig Flor om dem, eller som Skribenter, hvor de træde i allehaande Forbindelser med udenlandske og indenlandske Journaler, eller som litteraire Autoriteter, voterende i vore videnskabelige Societeter Guldmedailler og litteraire Understøttelser, fremhjælpende og nedtrykkende Videnskab og — Videnskabsmænd. — Jeg har endeel Erfaringer i alle tre Retninger, jeg har staaet i forskjellige Stillinger lige over for Professorskabet — jeg har f. Ex. ogsaa et Aar været Redacteur; men man kan ikke vente, at jeg gjentagne Gange skal servere med mine Fataliteter, eller, hvor jeg meddeler Resultater af mine Erfaringer, give mit private Liv hid til Underlag. Men en saadan Fremgangsmaade er ikke heller nødvendig, thi her foreligger for den opmærksommere Iagttager offentlige Data i overflødig Mængde til en Skildring af Universitets- og Professor-Livet, her ligger et stort, til Historien hjemfaldet Materiale, der kan gjøre Betragtningen mere almindelig og mere braadfri. Paa den anden Side maa Undersøgelsen foretages i en høiere Sandheds Interesse end den blot juridiske, og Blikket ikke eensidigen fæstes paa Skyggepartierne. Det kan være i høi Grad belærende at fremstille et Billede, f. Ex. af Molbechs, af C. T. Engelstofts, af Rasmus Nielsens litteraire og embedslige Carriere, men disse Billeder vilde dog først faae deres rette Belysning naar f. Ex. Chr. Fr. Sibberns Billede stilledes lige ved Siden af. — Jeg skulde ikke mangle Lyst til engang at give en Skildring af Forhandlingerne i Videnskabernes Selskabs historiske Classe for de sidste Decennier, men dog kun paa den Betingelse, at et andet Medlem, f. Ex. vore Solds talentfulde Præsident, den haarfagre Lector, vilde fuldstændiggjøre Skildringen ved at tilføie en lignende Fremstilling af Livet i den mathematiske Classe.

Tillæg.

For at udfylde nogle ledige Sider meddeles her et ældre Aktstykke, min af en tidligere Bestyrelse i Litteratur-Samfundet forkastede Plan for den nye Udgave af Vedels fordanskede Kronike.

Indstilling til Bestyrelsen af Samfundet for den danske Litteraturs Fremme.

A. Angaaende Indhold og Omfang af anden eller oplysende Deel til Vedels Saxo.

Den nye Udgave af Vedels fordanskede Kronike, hvis Udgivelse man har viist mig den Ære at betroe mig, er bestemt til at uddeles blandt et talrigt litterairt Samfunds Medlemmer. Denne Udgavens Bestemmelse afgiver Maalestokken hvorefter dens Organisation og Udstyr bør anlægges. Udgaven, der ikke er beregnet for de Lærdes snevre Kreds, skal ikke udstyres med en Række nye Undersøgelser af historiske, litteraire eller lingvistiske Problemer, hvortil den antagne Udgivers Evner desuden kun vilde være lidet tilstrækkelige, men paa den anden Side skal Udgaven ikke heller fornægte den videnskabelige Characteer, som dette Sprogmonuments Ærværdighed, det endnu unge Samfunds Hæder, de eengang vakte Forventninger om en "Udgave, der skal reise et litterait Monument over Vedel", saavel som vor Konges hertil givne rundelige Understøttelse gjør til en Grundbetingelse for det hele Foretagende.

Da Prof. Winther fattede den heldige Idee at udgive Vedels Krønike paany, og herom henvendte sig til Boghandler-Foreningen, vedtog han foreløbigen, at Udgaven skulde ledsages af en lille vedelsk Biographi, en kortfattet lingvistisk Skizze, og et Ordregister. I denne Form vilde den nye Udgave have kommet til aldeles at ligne de almindelige engelske og franske Godtkjøbs-Udgaver af ældre Classikere, der netop pleie at have disse Tillæg til Texterne, og gjerne i første Bind levere et lille Portrait af Forfatteren, hvilket Prof. Winther ogsaa havde paatænkt at levere.

Men i denne Form antager jeg det for aldeles upassende for et videnskabeligt Samfund at udgive Monumentet, men helst for vort Samfund under de stedfindende Omstændigheder, jeg nylig har paapeget; og ligesom jeg tidligere leilighedsviis og privat oftere har udtalt denne min Overbeviisning, saaledes skal jeg herved give mig den Frihed at forelægge Bestyrelsen Planen til en anderledes organiseret Udgave, hvorved de strenge oeconomiske Hensyn dog ikke tilsidesættes, som Bestyrelsen fordrer overholdte.

Ifølge denne Plan skulde Udgavens anden eller oplysende Deel foruden den vedelske Biographi, som Prof. Wegener har paataget sig, indeholde følgende Arbeider fra min Haand:

1. Yttringer og Domme om Vedel og hans Kronike,

samlede af Litteraturen fra 1575 til vor Tid, med Forbigaaelse af alle tomme Lovtaler, og bestemte til at danne Overgangen fra Prof. Wegeners descriptive Arbeide til mine analytiske

Tillæg. Jeg antager, at en saadan lille Samling af Tidsaldrenes Udsagn maa være tiltrækkende for Vedels Yndere, og byde Læserne Stof til mangehaande Betragtninger, men jeg indrømmer, at den ikke har absolut videnskabeligt Værd, og skjøndt den hele Samling ikke vil optage eet Ark*), vil jeg, for at føie mig efter Bestyrelsens oeconomiske Anskuelser, være rede til, om det fordres, at opgive den hele Artikel, der har kostet mig og Andre megen Tid at indsamle.

Det næste Nummer vilde den

Afhandling om Vedels Fortjenester af den danske Sprogcharacteers Udvikling indtage, som Bestyrelsen under 16de Februar har overdraget mig at levere. Men jeg har alt i mit Svar af 17de s. M. bemærket, at det falder mig i høi Grad vanskeligt at finde en Form for en saadan Afhandling, der skulde være videnskabelig correct og grundig, og dog tillige kort (omfattende eet Ark) og let læselig. Jeg maa hertil føie, at en saadan Afhandling, der naturligviis skulde være noget andet end nogle vage Betragtninger over Modersmaal og Stiil, og nødvendig maatte optage et temmeligt Materiale af Sproghistorie og Stilistik, meget let vilde, i Stedet for at have Characteren af en lingvistisk Undersøgelse vedkommende Vedels Krønike, faae Udseende af et Capitel Sproghistorie der indrykkes i Krønikens nye Udgave, medens langt nærmere liggende Emner lades ubearbeidede. Som et Exempel paa disse sidste anfører jeg en Afhandling, jeg i Foraaret har anlagt og samlet Materiale til, en Betragtning af Litteratur- og Cultur-Forhold ved Aaret 1570, hvad Foranledning de afgav til Vedels Foretagende, dette Arbeides Formaal, Characteer og Indflydelse, sildigere Fornyelse af Vedels Idee ved Joh. Lorentzen, Laurids Thura, Sejer Schousbølle, og Grundtvig, og disse Arbeiders Characteer og Forhold til Vedels Oversættelse. Jeg veed meget vel, at der, efter Bestyrelsens oeconomiske Fremgangsmaade, ikke kan være Tale om dette Arbeide, som jeg ogsaa allerede har opgivet, men jeg nævner det her som et Exempel paa Themaer, der synes bedre at egne sig for den nye Udgave, end hiin lingvistiske Afhandling. — Da Bestyrelsen imidlertid eengang har ønsket Afhandlingen, vil jeg endnu i nogen Tid være betænkt paa at forsøge denne Opgaves Løsning, og jeg lover Bestyrelsen et endeligt Svar inden første Deel af Udgaven, eller den vedelske Text, er udtrykt.

Jeg kommer herefter til Hovedstykket iblandt Tillæggene til Vedel, nemlig

2. En fortløbende Commentar til Texten.

Denne Commentar indbefatter fire forskjellige Slags Oplysninger, nemlig a) Korte Fortolkninger af Ord og Forbindelser, som en uøvet Læser let kunde oversee eller misforstaae. Disse Fortolkninger forbigaae ethvert Ord, der ogsaa i Formen er forældet, saasom Skøling, hal, vordløs, Feiring, hvorom Ordregistret bliver at eftersee, men oplyse Ord og Forbindelser, der endnu gjelde, men i langt andre Betydninger, saasom: letfærdig, let, behændig, enfoldig, umiddelbar, grundløs, uudtømmelig, Fare, Frygt, Hand betalede de Fattige deris gield ɔ: de Fattiges Gjeld, hvorom Læseren ikke altid vil være betænkt paa eller tilbøielig til at eftersee Glossariet. Jeg har et Par Gange offentlig udviklet den uundgaaelige Nødvendighed i saaledes at lette vor Tids Læseverden Tilgangen til den ældre Litteratur, der for de Fleste har noget Fremmedt og næsten Frastødende, og kun for saare Faa den Tiltrækning, at de under Læsningen ville idelig kaste op i Glossarier, der desuden ikke kan optage Constructioner, ligesom den almindelige Læser ikke heller altid bliver opmærksom paa Ordenes fra det Moderne afvigende Betydninger. Jeg anseer derfor saadan Veiledning til Vedel, helst til Begyndelsen af Texten, for at være saa meget mere nødvendig og uundværlig, som det netop er nærværende Foretagendes høit udtalte, af Samfundet og dets Bestyrelse vedtagne Formaal, saavel som dets væsentligste Betydning og Fortjenstelighed, at virke til Udbredelsen af gammeldansk Læsning.

b. Critisk Begrundelse af Textrecensionen. Vor Litteratur besidder endnu ikke en eneste gammeldansk Text for hvis Recension der er gjort fuldstændigt videnskabelig Rede i en gjennemgaaende Text-Critik, og vore gamle Sprogmonumenters critiske Behandling har endnu stedse mere Characteren af en paa Umiddelbarhedens uklare, usikre og uovereensstemmende Følelse beroende Fremgangsmaade, end af en videnskabelig Methode, bygget paa et fast System, udført med klar Bevidsthed, og overalt baaret af et levende Indblik i Sprogbrugenes mindste Detailler. Endskjøndt jeg nu maa mistvivle om strax den første

*) For at undgaae Misforstaaelse bemærker jeg her een Gang for alle, at jeg ved et Ark forstaaer 16 Folio-Sider af det valgte Format.

Gang at kunne opstille et fuldkommen tilfredsstillende critisk System, maa jeg dog antage, at det Forsøg, jeg ønsker at levere, skal have nogen Værdi, og at disse critiske Oplysninger til den vedelske Text skal levere den danske Sprogkundskab og Hermeneutik noget brugbart Materiale. Ligesom jeg derfor haaber, at Bestyrelsen, i Erkjendelsen af saadanne Oplysningers Vigtighed, ikke vil nægte mig den Smule Papir de optage, saaledes vil det ogsaa være klart, at disse Oplysninger ville bidrage til at skaffe Udgaven en bedre Modtagelse hos vore Ordførende, der ellers i alt for mange Tilfælde turde finde den nye Text snart alt for egensindigt og smaaeligt at klæbe sig ved det Givne, snart alt for voldsomt at forandre hvad der ikke behøver at være anderledes.

c. Grammaticalske Bemærkninger om ældre Dansk, der kunne bidrage til at skjærpe Opmærksomheden for den ældre Sprogbrugs Phænomener, og vise Elskere af Modersmaalets Studium Kilderne til de nu gjeldende grammaticalske Love. Disse Bemærkninger, der forøvrigt holdes i en fri Form, med Undgaaelse af et for stort Detail eller en for stræng dogmatisk Tone, indeholde desuden nødvendige Materialer til Glossariets Supplering, og det vilde f. Ex. kun lidet nytte, i dette at anføre Artikler som: forgaa**es**, visn**es**, bed**es** om, eller omvendt: vænme, omg**aae** med, tyk**ke**, naar der ikke kunde henvises til et Sted hvor Sammenhængen med disse Former een Gang for alle var oplyst.

Endelig d. Oplysninger om den latinske Text, hvor Vedel med Forsæt eller af Uagtsomhed afviger fra Saxos Ord, eller udelader eller tilsætter noget.

3. Afvigende Læsemaader i Udgaverne af 1575 og 1610,

med forangaaende Oplysninger om begge Texternes diplomatiske Forhold.

Til Slutningen:

4. Ordregisteret.

Endskjøndt dette nærmest har en practisk Tendents, fordrer Videnskaben dog, at alle i Vedels Krønike forekommende forældede Ord, Vendinger, og Talemaader optages, altsaa ogsaa saadanne, hvis Betydning tildeels vilde vise sig for Læseren af Conterten hvori de findes. Derimod ville en Masse blotte Former, saasom: krafftelig, en Regenter, Drotning, hart, blive forbigaaede. Men selv uden de'te Hensyn til Materialets Omfang vil det være ugjørligt at levere Ordregisteret i en ordentlig Form, eller med klare Deductioner, correct afgrændsede Fortolkninger, og nøiagtige historiske Angivelser, paa Rummet af de fire Ark, som Bestyrelsen — jeg veed ikke efter hvilken Beregning — hertil har normeret. Jeg har foretaget Indskrænkninger, der ikke ere til Fordeel for Glossariets Form og videnskabelige Characteer, og f. Ex. overvundet mig til at forbigaae alle Citater af Texten, og i disses Sted blot at anføre alle Paginaerne hvor de sjeldne eller mærkelige Ord forekomme, og ved den almindelige Ordmasse at angive eet eller to Paginaer hvor smukke og malende Exempler kunne opsøges. Der skal ved Trykken blive anvendt al sømmelig Oeconomi. Men til fire Ark vil Glossariet ikke kunne reduceres.

Da dette Glossarium vil kunne være tjenligt til Læsning af ældre Dansk Literatur indtil ind i det attende Aarhundrede (Palladius, Tidemand, Turesen, Justesen, Hegelund, Reineke Foß, Peder Claussen, Hans Madsen, Hvitfeld, Resen, Lyschander, Arrebo, Colding, Terkildsen, Laurenberg, Bording, Birg. Tott, Kingo, Dorthe Engelbretsdatter, Helt, Sorterup, Reenberg, Falster — Kjæmpeviser, gamle Documenter, Danske Bibel), og da ikke Halvdelen af Glossariets Ord og Betydninger findes i de existerende danske Ordbøger og Glossarier, foreslaaer jeg, at der tages et Par hundrede særskilte Aftryk deraf, ved hvis Salg endeel Udgifter kunne dækkes.

De ovenfor under 1 og 3 nævnte Stykker antages at ville optage tilsammen	1 Ark.
Stykket Nr. 3 er ved anstillede Forsøg paa Officinet anslaaet til	4 —
Glossariet vil efter de gjorte Calculer udgjøre	6 à 8 —
Tilsammen . . .	11 à 13 Ark.

Idet jeg nu indstiller de anførte fire Afhandlinger til Bestyrelsens Approbation, andrager jeg paa, at der til disses Tryk indrømmes mig **under Eet** tolv sextensidige Ark.

B. Angaaende Publicationsmaaden.

Ved den mig affordrede Forpligtelse til at levere den vedelske Text inden to bestemte Terminer har Bestyrelsen, som jeg for et Par Maaneder siden har erfaret, havt for Øie, at de to første Leveringer af Vedel skulde indeholde blot Text, og hver omtrent det Halve. Men jeg maa ansee en saadan Udgivelsesmaade for at være i høieste Grad betænkelig.

Det er i de senere Aar blevet Praxis i Boghandelen, at udgive Skrifter stumpeviis, for at bøde paa Kjøberes Uformuenhed eller Forlæggeres Mangel paa Drifts-Capital, saa at Værkerne efterhaanden leveres med visse Ark ad Gangen, der jævnligen slippe midt inde i et Punktum, og derfor ikke ere bestemte til at læses i denne Form, men blot skulle opbevares i Aar og Dag indtil samtlige Portioner ere sammenhøkrede og sammensamlede. En saadan Publicationsmaade kan et videnskabeligt Societet paa en tusinde Medlemmer neppe indføre uden at fornægte al Anstand. I nærværende Tilfælde vilde ogsaa den Ulempe medfølge, at Bestyrelsen, ved i tilstundende Decbr. Maaned og atter i Mai at levere Dele af Texten uden mine tilhørende Oplysninger, kunde imod sin Villie synes at give disse Oplysninger Udseende af en mindre nødvendig og mindre betydende Tilgift der altid kunde leveres efter. Naturligviis vilde ogsaa ved en saadan Publicationsmaade den leverede Text være udsat for mangehaande Misforstaaelser, især af hiint farlige Slags, der ikke træder frem i Pressen og der kan modarbeides, men færdes i Selskabsverdenen med den private Menings hele subjective Berettigelse og Ansvarsløshed. Men en Miskjendelse af mit Arbeide vilde i nærværende Tilfælde gaae ud over den nye Udgave selv, og ramme Samfundets Interesse. Men især maa dette fremhæves, at den store Masse af Læsere, med sin Uvanthed og Ulyst til at læse ældre Dansk, vilde afholdes fra at læse det leverede Textfragment, hvortil de moderne Oplysninger manglede, der skulde indbyde Læserne til at overvinde den første lille Vanskelighed og hertil yde ham den fornødne Hjælp; og idet Medlemmerne indtil videre henlagde den modtagne Levering, vilde ikke blot Modtagelsens første Glæde være forspildt og dermed hos en Deel Medlemmer Tilfredsheden med hvad der bydes dem for deres Daler, men hos Pluraliteten af Medlemmerne turde en Henlæggelse af Vedel indtil videre let ende med at blive for bestandig, og saaledes Hovedformaalet med det hele Foretagende, at skaffe Vedel og den ældre Litteratur Indgang i vor Læseverden, være plat forspildt, og Samfundets Fortjeneste af den danske Litteratur i nærværende Anledning, da Regjering og Publicum have kappedes om at hjælpe Bestyrelsen, være paa en ømfindtlig Maade formindsket.

Da jeg imidlertid erkjender Nødvendigheden af, at der snarest muligt leveres Medlemmerne noget af Vedel, siden Bestyrelsen ikke i de forløbne tre Qvartaler har kunnet fremskaffe noget andet Værk, saa foreslaaer jeg herved, at der som første Levering af Vedel udgives

de ni første Bøger af Kroniken, samt to Ark af Commentaren,

da den niende Bog netop slutter et Ark (nemlig det trettende), og der saaledes haves et naturligt Ophold, ligesom et Hefte paa 60 Folio Ark (eller 15 sextensidige Ark efter Bestyrelsens her fulgte Udtryksmaade) synes at udgjøre et ganske anseelig Levering. Men som et saadant Hefte næsten ganske afhjælper alle de ovenfor berørte Ulemper med at udgive Vedel i smaae Afdelinger, saaledes bringer Antagelsen af mit Forslag den overordentlige Vinding af tvende Maaneder, da det nævnte Hefte, hvis Bestyrelsen snart approberer nærværende Indstilling, vil kunne udgaae inden Maanedens Udgang, i Stedet for at det af Bestyrelsen paaberaabte Textstykke først vil komme i December. Der sættes nemlig alt paa det tiende Ark af Vedel, og min Commentar kan strax overgives til andre Sættere, og sættes og trykkes samtidigt med Arkene 10—13. Men Bestyrelsen, som saa heftigt har insisteret paa Nødvendighen af "snarest muligt" at kunne levere Medlemmerne Noget, og navnlig Noget af Vedel, maa nødvendigt ansee det for en Sag af yderste Vigtighed at indvinde to hele Maaneder.

Det er blevet ytret, at Bestyrelsen maaskee vilde ønske en Betænkning over min Commentar af Proff. Hjort og Wegener samt Overlærer Dahl. Men da den hele Plan derved vilde tilintetgjøres, eftersom jeg i Slutningen af nærværende Maaned maa forlade Staden paa en Maanedstid, og mit Manuscript, der bestaaer af løse Blade, ikke egner sig til at forelægges en Comitee, saa var det ønskeligt, at man vilde opgive en Formalitet som mangler Conseqvents, eftersom der ikke vel kan nedsættes Comiteer over hver enkelt Afhandling eller over Glossariet, og det vilde synes underligt at fordre Comiteebetænkning over hvad jeg selv tiltroer mig at kunne præstere, medens en saadan Betænkning ikke er fordret over den lingvistiske Afhandling, til hvis Affattelse jeg ikke har turdet, og endnu ikke tør forbinde mig. Specielt maa jeg endnu fremhæve dette, at mit Manuscript til Commentaren alt har været gjennemgaaet af Dhrr. Hjort og Wegener, saavelsom ogsaa af Adjunct Ostermann, Cand. Oppermann, og Bibliothekar Thorsen, hvilke alle have været veltilfreds med Arbeidet og ikke have vidst at foreslaae mig Forandringer, hvorom de af mig have været anmodede. Skulde Bestyrelsen endnu alligevel ønske denne Commentar gjennemgaaet af Overlærer Dahl eller en anden Enkeltmand, da tilbyder jeg at tilstille

denne et Correctur=Aftryk, som kan beholdes i een Uge, og jeg skal med Beredvillighed benytte de Bemærkninger, som derefter maatte fremsættes.

Det følger af sig selv, at Bestyrelsen ved Antagelsen af denne Plan ikke i nogen Henseende binder sig til nogen bestemt Publicationsmaade af de følgende Leveringer, ligesom ogsaa min Forpligtelse til Bestyrelsen om at levere hele Vedels Text inden første Mai vedbliver i sin fulde Kraft.

Jeg har det Haab, at der ikke længere hos Bestyrelsen kan være noget Rum for Mistillid til min Arbeidskraft, da Foretagendet er fremmet med en Hurtighed, hvormed intet lignende Arbeide er expederet i Danmark. Jeg vil ikke her paany minde Bestyrelsen om de stedfundne Misligheder, men Herr Cancelliraad Deichmann *) vil kunne bedømme de overordentlige Vanskeligheder der frembyde sig allene ved at beskjeftige to Sættere med en Skriftsort, hvoraf der ikkun haves Forraad til 44 Sider, eller at expedere Correcturer, hvori jævnlig hele Sider i Slutningen ere blanke af Mangel paa Skrift. Men indtil i Fredags har Officinet ikke havt større Forraad end det anførte, og endnu vil der hengaae over en Maaned inden Skriften vil være completteret til det lovede Qvantum af fem Ark. Jeg troer udtrykkelig at burde anføre, at ligesom Officinet saa lidet som jeg har kunnet forudsee de indtrufne Vanskeligheder, saaledes vilde jeg uden dette Officins store og opofrende Forekommenhed ikke have naaet et Resultat, for hvilket jeg iøvrigt har anstrænget mig med Tilsidesættelse af alle Hensyn til min Helbred, der ved de fortsatte Natte=Correcturer har lidt føleligt.

Idet jeg saaledes indstiller denne Plan til Bestyrelsens Approbation, maa jeg beklage, at et fortvarende Ildebefindende, der i de sidste Dage har holdt mig til Sengs, har forsinket Fremsendelsen af nærværende Indstilling.

Kbhvn d. 1ste Septbr. 1845.

ærbødigst

J. Levin.

---

*) Bestyrelsen bestod af: daværende Pastor P. C. St. Gad, Cancelli=Deputeret Algreen=Ussing, Boghandler J. Deichmann (tillige Samfundets Hovedcommissionair), og Auditeur C. C. Hall. Det femte Medlem, Prof. Clausen, var paa en Udenlandsreise.